

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра корейської і японської філології

Курсова робота
з японської філології
на тему:

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КАНСАЙСЬКОГО ДІАЛЕКТУ В СУЧАСНІЙ
ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи Пяп01-20
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми:
Японська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – японська

Гриценко Вікторії Миколаївни

Науковий керівник:
Кандидат філологічних наук
Кравець Катерина Петрівна
Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАЛЕКТІВ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ	5
1.1. Поняття діалекту та літературної мови.....	5
1.2. Поняття загальнонародної та стандартної японської мови	6
1.3. Кансайський діалект та його різновиди	8
1.4. Методологія дослідження діалектів.....	12
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	13
РОЗДІЛ 2.ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КАНСАЙСЬКОГО ДІАЛЕКТУ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ.....	14
2.1 Основні відмінності кансайського та стандартного діалектів.....	14
2.2 Особливості використання дієслів.....	18
2.3. Особливості використання іменників та прикметників.....	21
2.4. Лексико-граматичні відмінності	22
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	24
ВИСНОВКИ.....	26
要約	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30

ВСТУП

Мова – це найунікальніший винахід людства, що виокремлює наш вид серед усіх інших на планеті. Як найважливіший метод спілкування, пізнання та передачі інформації наступним поколінням, мова сприяла і сприяє розвитку цивілізації і зберігає набуті людьми знання тисячоліттями. Формування мови зумовлено тісною взаємодією людей, поєднаних однією територією, саме тому у світі існує безліч мов, утворених у різний час різними угрупованнями людей.

Зокрема, різноманітні форми існують і у мови, що вважається спільною на одній території. Це пов'язано з тим, що навіть в одній мові утворюються її варіації в залежності від регіону, історичних подій, культурних особливостей, самосвідомості тощо, особливо, якщо територія на якій розповсюджена мова, достатньо велика. Такі варіації мови називають діалектами, і їх можна виділити у більшості мов світу.

У лінгвістиці також розрізняють і такий вид діалекту, як соціальний, у якому варіація мови формується не на територіальній відокремленості, а на соціальній. А саме, люди, які об'єднані певними спільними соціальними умовами, як то роботою, колом спілкування, інтересами тощо, в силу особливостей цих умов, спілкуються на мові, яка враховує ці особливості, та має певну лексику та структуру, притаманну лише їй.

Дана курсова робота присвячена дослідженню кансайського діалекту японської мови, а також, виокремленню відмінностей між ним та стандартним діалектом японської мови.

Актуальність дослідження полягає в тому, що діалекти продовжують існувати та розвиватися на території Японії. Значні та помітні відмінності між лексичними складами стандартних та діалектних мов привертають увагу багатьох людей, зокрема тих, хто на знаходиться на шляху вивчення японської мови, а також самих японців, у випадках коли навіть носіям однієї мови може бути складно порозумітися.

Об'єктом курсової роботи є кансайський діалект сучасної японської мови. Він є одним із найпопулярніших діалектів а також одним із найбагатшим на свої особливості, історію та підвиди.

Предметом дослідження є лексичний склад кансайського діалекту японської мови.

Мета курсової роботи полягає в тому, щоб визначити та охарактеризувати кансайський діалект в сучасній японській мові, його підвиди та порівняти особливості лексичного складу кансайського діалекту зі стандартним діалектом японської мови.

Завдання дослідження:

- Визначити та охарактеризувати поняття діалекту;
- описати кансайський діалект та його різновиди;
- виявити лексичні (стилістичні) особливості кансайського діалекту;
- порівняти кансайський діалект та стандартну японську мову.

Структура курсової роботи складається із двох розділів. У першому розділі ми дослідили кансайський діалект, його поширеність, різновиди, на які він поділяється та їх особливості.

Другий розділ фокусується на порівнянні двох діалектів – кансайського та токійського на основі відповідно підібраного матеріалу дослідження.

Матеріалом дослідження слугували 20 лексичних одиниць з 4 томів манги «あずまんが大王» (azumanga daiyoh) автора Кійохіко Адзума (東清彦).

Були використані такі **методи дослідження**, як:

- Індукція;
- Аналіз;
- Синтез;
- Порівняння;
- Описово-аналітичний;
- Метод суцільної вибірки.

Практичне значення курсової роботи полягає у можливості використання результатів дослідження в курсі стилістики японської мови, ознайомленні з різноманітними японською лексики та граматики, поширеної на територіях кансайського діалекту. Усвідомлення багатства мови підвищує зацікавленість у її вивченні, а розповсюдження інформації про діалекти допомагає зберегти та увіковічнити їх.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІАЛЕКТІВ В СУЧАСНОМУ МОВОЗНАВСТВІ

1.1. Поняття діалекту та літературної мови

Діалектом вважається місцевий різновид національної мови (Словник української мови online). Місцевий діалект має свою власну мовну систему, яка може відрізнитись від мовної системи іншого місцевого діалекту у межах однієї національної мови.

Літературознавець Анатолій Романович Волков визначає діалект, як «варіант мови, яким спілкуються, насамперед в усному мовленні, автохтонні мешканці певної території» (А. Волков, 2001). Наталя Вікторівна Руда описує діалект, як «форма загальнонародної мови, яка є засобом спілкування на певній території або обслуговує соціальну групу людей» (Л. Л. Звонська, Н. В. Корольова, О. В. Лазер-Паньків та ін. ; за ред. Л. Л. Звонської , 2017).

Діалекти поділяють на територіальні та соціальні. Частіше за все, коли використовують слово «діалект», мають на увазі саме територіальний. **Територіальні** діалекти, або, як їх ще можна назвати – **місцеві** діалекти, поєднані географічно, які історично розвивались під впливом традицій та культури певної місцевості. Діалектні угруповання називають наріччями, говорами.

Бевзенко Степан Пилипович зазначає, що «місцевий діалект характеризується наявністю своєї власної мовної системи, яка може протиставлятися мовній системі іншого місцевого діалекту цієї самої мови». (С.П. Бевзенко, 1980) Зазвичай територіальні діалекти існують переважно в усній формі, в письмовій вони реалізуються у художній літературі, іноді з певними спрощеннями, для того щоб носії літературної мови могли зрозуміти значення.

Територію, на якій поширюється певний діалект, називають **ареалом**, а напрям у лінгвістиці, що вивчає поширення діалектів та його особливості, називається **ареальною лінгвістикою**. (Л. Л. Звонська, Н. В. Корольова, О. В. Лазер-Паньків та ін. ; за ред. Л. Л. Звонської, 2017)

Соціальні діалекти, або **соціолекти** – це різновиди мови, які властиві певним більш чи менш відокремленим суспільним групам людей, об'єднаних спільними виробничими, професійними чи іншими інтересами. (С.П. Бевзенко, 1980) Соціолекти формуються на підґрунті тісної взаємодії у відокремлених соціальних групах, проте думки дослідників відрізняються щодо того, чи настільки фактичний поділ діалектів на соціальні та територіальні.

Національна мова, або ж **загальнонародна** – засіб письмового та усного спілкування національної спільноти, який створює підґрунтя внутрішньо-національної єдності, обслуговує комунікацію нації та забезпечує соціальну взаємодію і соціальнокультурні відносини у процесі комунікації між усіма членами нації, що належать до різноманітних верств суспільства. (В. В. Утвенко, 2017) В поняття національна мова включені і літературна мова, і просторіччя, і територіальні та соціальні діалекти.

Загальнонародна мова включає в себе всі спільні лексичні, синтаксичні, морфологічні, фонетичні риси місцевих діалектів, формуючи мову, зрозумілу для більшої частини членів суспільства.

Літературна мова ж утворюється на базі національної мови, її оброблена та упорядкована версія, яка усно та письмово репрезентує загальнонародну мову серед інших народів. Мовні системи діалектів можуть мати різну ступінь схожості з літературною мовою: деякі можуть бути ближче до неї, деякі – більш віддалені.

1.2. Поняття загальнонародної та стандартної японської мови

Загальнонародна японська мова (共通語 – *kyoutsuugo*) – мова, яку розуміють та використовують незалежно від регіону, префектури чи будь-якої групи всередині країни. (岡本雅享) На відміну від стандартної мови, вона не є офіційною, а лише збирає спільні риси, зрозумілі усім носіям мови.

Стандартна японська мова (標準語 – *hyoujungo*) – стандартизований варіант японської мови. Наразі стандартною японською мовою вважається мова токійського

регіону, хоча офіційно на законодавчому рівні це не встановлено. Найчастіше її вживають саме у письмовому варіанті, такому як офіційна документація. Також стандартизовану мову можуть вживати як репрезентативний варіант мови, наприклад, в офіційній міжнародній комунікації. Окрім того, вивчення японської мови починається саме з її «стандартного» варіанту.

До пізньої епохи Едо, стандартною японською мовою вважалась мова кансайського діалекту, а саме мова Кіото, адже Кіото довгий час був культурним центром Японії. На початку 17 століття центр управління переїхав до Едо (колишня назва Токіо) під контролем сьогуната Токугава та діалект Едо почав набувати впливовості.

У другій половині Епохи Едо Осака також стала розвиватись як соціально різноманітний центр торгівлі. Едо та Осака стали основою динамічних мовних середовищ. На стадії формування мова Едо включала значний компонент мови Кіото, яка використовувалась в Едо вищими прошарками суспільства, тому в сучасній стандартній японській мові і досі можна побачити вплив кіотської мови. Згодом, Едо розвинулось в найбільше місто Японії, і діалект регіону Едо зайняв місце кіотської мови, як стандартної.

Загальну класифікацію діалектів японської мови у 1951 році зробив Тодзьо Місао. Згідно з його роботою, діалекти можна поділити на три групи:

- Східні діалекти:

Аоморі (青森方言), Хоккайдо (北海道方言), Токіо (東京方言), Шізуока (静岡方言), Сандай (三代方言), Ніігата (新潟方言) тощо;

- Західні діалекти:

Осака (大阪方言), Окаяма (岡山方言), Шікоку (四国方言) тощо;

- Діалекти Кюшю:

Нагасакі (長崎方言), Фукуока (福岡方言), Кумамото (熊本方言), Кагошіма (鹿児島方言) тощо. (Elisabeth de Boer, 2020)

1.3. Кансайський діалект та його різновиди

Кансайський діалект (関西弁 – *kansai-ben*, або 関西方言 – *kansai hougen*) – група діалектів в регіоні Кансай в Японії. Також кансайський діалект ще називають 近畿方言 – *kinki hougen*. (Omusubi: Japan's Regional Diversity) Регіон Кансай розташований на острові Хонсю у Західній Японії. У центрі регіону знаходиться префектура Кіото, а також у регіоні розташовані префектури Хіого, Міє, Нара, Осака, Сіга та Вакаяма.

Осака є найбільшим містом в Кансай, тому нерідко саме Осакський діалект і сприймають за основний у цьому регіоні, хоча насправді власний діалект є і у інших великих містах та у префектурах. Кансайський діалект у загальноприйнятному розумінні вживається у містах Осаки, Кобе та Кіото – цю місцевість і її діалект часто називають 京阪神 – *keihanshin* (京都 – Кіото, 大阪 – Осака, 神戸 – Кобе). Вимову, яка характерна для цього регіону, також називають діалектом або акцентом Кейхан (京阪式アクセント – *keihanshiki akusento*).

Діалект, який переважно використовується у Осаці та Кіото називають діалектом Камігата (上方語 – *kamigatago*, 上方言葉 – *kamigatakotoba* або 上方弁 – *kamigata-ben*).

Згідно з класифікацією Міцуо Окумура (Mitsuo Okumura, 1968), Кансайський діалект можна поділити на такі підгрупи:

Центральний кансайський діалект:

- Кіотський діалект;
- Осакський діалект;
- Діалект Кобе;
- Північний діалект Нара;
- Діалект Шіга;
- Діалект Іга.

Північний кансайський діалект:

- Діалект Танба (пд-сх частина колишньої провінції Танба);

- Південний діалект Фукуй;
- Діалект Кохоку.

Західний кансайський діалект:

- Діалект Баншу;
- Діалект Танба (пн частина колишньої провінції Танба).

Східний кансайський діалект:

- Діалект Ісе.

Південний кансайський діалект:

- Діалект Кішю;
- Діалект Шіма;
- Діалект Аваджі.

Кіотський діалект (京言葉 - *kyoukotoba*, 京都弁 – *kyouto-ben*) – діалект міста Кіото.

Вимова цього діалекту характеризується елегантністю, вишуканістю та м'якістю. У минулому цей діалект вважався стандартною японською мовою, проте і до сьогодні багато носіїв пишаються тим, що володіють ним. Кіотський діалект також можна описати, як менш прямолінійний, ввічливий та в цілому дуже характерний для японського менталітету. Цей діалект також використовують **гейші** (芸者) або **гейко** (芸子) – жінки-артистки, одягнені у спеціальний традиційний одяг, які розважають глядачів традиційними видами танців, музики та співів, а також слугують як співрозмовниці. Зокрема, існує навіть специфічний стиль мови, який використовується в районах гейко – 花街言葉 (*kagai kotoba*). (Geisha Kyoto Society: Language of Kyoto)

Осакський діалект (大阪弁 – *oosaka-ben*) – популярний та широковідомий діалект, розповсюджений у місті Осака. Його вимову описують як мелодійну але також і дещо різку. Осакський діалект також відомий тим, що його часто використовують у комедійних сценах, крім того, більшість японських гумористів мають кансайське, зокрема, осакське походження. З цим діалектом також асоціюється

такий вид традиційних комедійних вистав, як Мандзай (漫才), адже більшість із них проводять саме на осакському діалекті. Мандзай походить ще з епохи Хейян, де його виконували напередодні Нового Року. У цій виставі зазвичай беруть участь двоє чоловіків, один з яких представляє більш серйозного персонажа (突っ込み – *tsukkomi*), а інший – смішного, забудькуватого персонажа (呆け - *boke*).

Діалект Кобе (神戸弁 – *koube-ben*) – діалект, який використовується у місті Кобе, яке знаходиться у Префектурі Хіого і є його найбільшим містом. Для цього діалекту характерний більш повільний стиль розмови, його звучання можна охарактеризувати як більш ласкаве, особливо у використанні жінками. В загальному, він дуже схожий на інші кансайські діалекти, проте можна виділити декілька особливостей:

Більш м'які закінчення за рахунок того, що シ (*shi*) часто вимовляється як ヒ (*hi*). Наприклад, 書きましょう (*kakimashou*) 書きまほ(う) (*kakimaho(u)*), а слово «сім», яке зазвичай вимовляється як 七 – しち (*shichi*), може вимовлятися як ひち (*hichi*).

Слова для привітання такі як おはようさん (*ohayousan*), こんにちは (*konchiwa*) та для прощання ほなね (*honane*). (Kurashi-no City&Field)

Діалект Нара (奈良弁 – *nara-ben*) або як його ще називають – діалект Ямато (大和弁 – *yamato-ben*, 大和言葉 - *yamatokotoba*) – діалект, яким розмовляють у префектурі Нара. Він має багато спільних рис із діалектами Кіото та Осаки, оскільки у минулом у Нара сполучала ці міста із Ісе. Проте діалект все ж має свої унікальні риси, якими жителі Нара пишаються. Вимова характеризується як трохи довша, ніж осакська, з продовженими закінченнями. Найбільш яскраво діалект Нара проявляється у людей похилого віку, у словах таких як 座布団 (*zabuton*) – спеціальна японська подушка, яке вони вимовляють як だぶとん (*dabuton*). (chinmasa.com)

Діалект Шіґа 滋賀弁 (*shiga-ben*) або діалект Омі 近江弁 (*oumi-ben*) або ж діалект Гошю 江州弁 (*goushuu-ben*) – діалект, який використовується у префектурі Шіґа (раніше Омі). Відзначається, що даний діалект має багато спільних рис з діалектом

Кейхан. Через вплив кіотського діалекту, у діалекті Шіга присутні багато м'яких виразів. Із особливостей можна виділити інакшу вимову слова «цей/той» з *それ (sore)* на *ほれ (hore)*, а також закінчення на кшталт *～やある (~ yaaru)*, *～んす (~nsu)*, *～ほん (~hon)*.

Діалект Іга (伊賀弁 – *iga-ben*) використовується на заході префектури Міе, характерна особливість якого це кінцева частинка *に (ni)* та *で (de)*. Також має багато спільних рис з акцентом Кейхан.

Діалект Танба (丹波方言 – *tanba hougen*) використовується у провінції Танба, яка знаходиться у східній частині префектури Хього і центральній частині префектури Кіото.

Діалект Фукуй (福井弁 – *fukui-ben*) – діалект, яким розмовляють у префектурі Фукуй. Проте, мається на увазі саме той, який використовується у регіоні Рейнан, місті Цуруга, адже саме його відносять до діалектів Кінкі. Він має багато відмінностей від діалекта фукуй з регіону Рейхоку, адже той відносять до групи діалектів Хокуріку.

Діалект Баншу (播州弁 – *banshuu-ben*) або діалект Харіма (播磨弁 – *harima-ben*, 播磨方言 – *harima hougen*) – діалект, який використовується у південно-західній частині префектури Хіого, в регіоні Харіма, що раніше був у межах колишньої провінції Харіма. Діалект має багато спільних рис з групою діалектів Чугоку. Діалект Баншу є своєрідним «перехідним діалектом» між Кансайською групою діалектів та групою діалектів Чугоку, та попри це, належить до кансайської та типовим представником мови префектури Хіого. Як приклад вимови слів у даному діалекті, слово *お菓子 (okashi)* – солодощі, на Баншу-бен буде вимовлятися як *おかしん (okashin)*. Або, *寒い (samui)* – холодний, звучить як *さぶー (sabuu)*.

Діалект Ісе (伊勢弁 – *ise-ben*) – діалект, який використовують в північно-центральної частині префектури Міе колишньої провінції Ісе. Вимова цього діалекту схожа на діалект Кейхан, проте вважається, що найбільше спільних рис у діалекту Ісе

з діалектом Кіото. Таке слово, як お茶 (*ocha*) – чай, на акценті Ісе буде вимовлятися зовсім по-іншому – おぶ (*obu*). Або ж, до слова «дитина/діти» 子供 (*kodomo*), буде додаватися закінчення し (*shi*) і в результаті вимова слова мінятиметься на こどもし (*kodomoshi*).

Діалект Кішю (紀州弁 – *kishuu-ben*) або ж діалект Вакаяма (和歌山弁 – *wakayama-ben*) – діалект префектури Вакаяма та південної частини префектури Міе. Вважається, що цей діалект належить до тих, в яких зберігся старіший варіант японської мови, на відміну від діалектів центрального Кансаю. Така особливість може бути пов'язана з гірською місцевістю, що історично перешкоджала активному мовленнєвому обміну. Одним із прикладів відмінної вимови слів цього діалекту є слово «ходімо» – 行きましょう (*ikimashou*), яке на діалекті буде вимовлятися як いら (ikora).

Діалект Шіма (志摩弁 – *shima-ben*) – діалект південно-східної частини префектури Міе, зокрема Тоба, Сіма, Мінамісі. Наприклад, прикметник «теплий» – あたたかい (*atatakai*) на діалекті Шіма буде вимовлятися як あたた (atatai).

Діалект Аваджі (淡路弁 – *awaji-ben*, 淡路方言 – *awaji hougen*) – діалект окремого острова Аваджі, який знаходиться у південній частині префектури Хіого. Особливістю цього діалекту є те, що на відміну від багатьох інших діалектів, а також стандартної японської мови, в ньому використовується набагато менше ввічливих форм спілкування, таких характерних для японської мови в цілому.

1.4. Методологія дослідження діалектів

При написанні даної курсової роботи ми використовували такі методи дослідження, як:

- індукційний метод: на основі конкретних прикладів лексики, фраз та речень з певними граматичними, фонетичними та лексичними особливостями, ми дійшли до

висновків, що ці особливості є здебільшого закономірними для кансайського діалекту;

- аналіз та синтез: ми проаналізували інформацію, розібрали її окремі частини та на основі отриманих висновків систематизували їх;

- порівняння: ми порівняли характерні особливості кансайського та стандартного діалекту і виявили розбіжності між ними;

- описово-аналітичний метод: було виділено одиниці аналізу – характеристики кансайського діалекту та проведена їх класифікація;

- метод суцільної вибірки: ми опрацювали джерело та створили вибірку досліджуваних лексичних одиниць.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Сучасна японська мова є результатом багатьох історичних змін і запозичень. Наразі не існує єдиного чітко визначеного варіанту японської мови, кожен регіон, префектура та місто вміщують в себе унікальні здобутки багаторічного розвитку місцевої культури у вигляді діалектів.

Ми розглянули поняття діалекту, загальнонародної та стандартної мов у загальному та японському контексті. Незважаючи на те, що офіційно не існує стандартної японської мови, умовно за «стандартну» сприймають токійський діалект, який почав формуватися ще у епоху Едо. Попереднього його місце займала кіотська мова, характеристики якої досі можна прослідкувати у мові Токіо. Використання стандартної мови прослідковується у офіційній документації та у навчальних посібниках для вивчення японської мови.

У першому розділі також було досліджено групу кансайських діалектів, що складається з великого різноманіття місцевих різновидів мови. Ми навели класифікацію підгруп кансайських діалектів, визначили їх локалізацію та коротко охарактеризували головні особливості вимов кожного із них.

РОЗДІЛ 2.

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КАНСАЙСЬКОГО ДІАЛЕКТУ В СУЧАСНІЙ ЯПОНСЬКІЙ МОВІ

2.1 Основні відмінності кансайського та стандартного діалектів

Фонетичні особливості кансайського діалекту полягають у більш чіткому, продовженому вимовленню голосних звуків. Наприклад, у односкладових словах відбувається подовження голосної: 木 (*ki*) на стандартному діалекті, 木 (*kii*) – на кансайському. У словах, подібних до 着く (*tsuku*), які зазвичай вимовляються, «проковтуючи» першу голосну, тобто *tsku*, в кансайському діалекті ця голосна зберігається – *tsuku*. Приголосні, навпаки, схильні вимовлятися слабніше. Такі звуки, як [so] змінюються на [ho], [da] на [ya]. Наприклад, *それで* (*sorede*) може вимовлятися як *ほんで* (*honde*), а *そうだ* (*souda*) як *ほや* (*hoya*).

Частки. Частки у кінці речення також мають деякі відмінності між цими двома діалектами. Інтонаційна підсилювальна частка よ (*yo*), яка підкреслює впевненість мовця у сказаному, у кансайському діалекті відповідає часткам わ (*wa*), わい (*wai*), で (*de*), がな (*gana*). Наприклад, ст. *これ、買いますよ* (*kore, kaimasu yo*) – кан. *これ、買いますで* (*kore, kaimasu de*). Водночас, частка わ на стандартному діалекті використовується зовсім по іншому – в осному жінками, може виражати враження, задоволення тощо. На кансайському вона використовується усіма та має те ж значення що і стандартне よ.

Стандартна частка *ね (ne)*, яка у більшості випадків використовується як запит на підтвердження, відповідає часткам *な (na)*, *のう (nou)*. Наприклад: ст. 寒いね? (*samui ne?*) – кан. 寒いな? (*samui na?*).

Для позначення запитального речення на стандартному діалекті використовують інтонаційну зміну або частку *か (ka)*. На кансайському також використовується інтонація, частка *か* а також частки *け (ke)* та *かいな (kaina)*.

Граматичні особливості. У кансайському діалекті дієслова минулого часу (у простій формі) здебільшого збігаються зі стандартною японською мовою. Ті, що не збігаються, в основному підпорядковуються таким закономірностям: якщо дієслово закінчується на звук [a]+う, тоді минула форма буде закінчуватись на звук [o]+うた. Наприклад, 買う (*kau*)→買うた (*kouta*). При тому стандартний варіант звучить як 買った (*katta*). Так само:

[o]+う, минулий час = [o]+うた (напр. 酔う (*you*) стає 酔うた (*youta*), стандартна японська – 酔った (*yotta*));

[u]+う, минулий час = [u]+うた (напр. 言う (*iu/yuu*) стає 言うた (*yuuta*), стандартна японська – 言った (*itta*)).

Дієслова у заперечній формі теперішнього часу мають закінчення *-へん (hen)*, *-ひん (hin)*, *-ん (n)*. Наприклад, 食べない (*tabenai*) = 食べへん (*tabehen*) або 食べん (*taben*). У деяких випадках міняється основа слова, наприклад, 見ない (*minai*) перетворюється в 見へん (*meehen*), 見ひん (*miihin*) тощо.

Ці ж самі слова у заперечній формі минулого часу будуть звучати так:

食べなかった (*tabenakatta*) = 食べへんかった (*tabehenkatta*);

見なかった (*minakatta*) = 見ひんかった (*miihinkatta*).

При утворенні форми て у дієсловах міняється основа слова, наприклад: стандартний варіант 買って (*katte*) на кансайському діалекті буде звучати як 買って (*koute*); 言って (*itte*) = 言って (*iute/yuute*) і т.д. Заперечна форма て, тобто дієслово+ないで, буде виглядати як дієслово+んと. Наприклад, 聞かないで (*kikanaide*) = 聞かんと (*kikanto*); 食べないで (*tabenaide*) = 食べんと (*tabento*).

У кансайському діалекті дієслово-зв'язка です (*desu*), а саме її розмовна форма だ (*da*) перетворюється на や (*ya*). Відповідно, різновиди です також підлягають змінам, як:

だった (*datta*) = やった (*yatta*) (Напр. 雨だった (*ame datta*) = 雨やった (*ame yatta*) – був дощ);

じゃない (*janai*) = やない (*yanai*), やあらへん (*yaarahen*);

じゃなかった (*janakatta*) = やなかった (*yanakatta*), やあらへんかった (*yaarahenkatta*);

У прикметниках, на відміну від стандартного діалекту, часто опускається い у кінці слова, а натомість, остання голосна подовжується. Наприклад: з токійського 明るい (*akarui*) в кансайський 明る〜 (*akaruu*); 早い (*hayai*) = 早〜 (*hayaa*).

Лексичні особливості. Словник унікальної лексики, яка притаманна кансайському регіону, доволі об'ємний. Багато слів може не впізнати не тільки той, хто тільки вивчає японську мову, а також і носій.

Наприклад, слова привітання мають такі відмінності: стандартне おはようございます (*ohayou gozaimasu*) на кансайському діалекті буде звучати трохи подовжено у кінці – おはようございませう (*ohayou gozaimasuu*). Окрім такого варіанту, існують і

інші: おはようさん (*ohayousan*) та おはようさんどす (*ohayousandosu*) – в більшості випадків використовується старшим поколінням. Більш неформальне おはよう (*ohayou*) відрізняється лише вираженням наголосом на склад よ (*yo*).

Ст. さようなら (*sayounara*) – «до побачення» може звучати як さいなら (*sainara*), а ст. じゃあね (*jaane*) «бувай» – кан. ほななあ (*hona naa*).

Згода, на відміну від стандартного いいよ (*iiyo*), いいわよ (*iiwayo*) на кансайському буде: ええでえ (*eedee*), ええよお (*eeyoo*), いいでえ (*iidee*). (kansaiiben.com)

Невеликий список порівнянь слів на кансайському діалекті та їх відповідників на токійському:

- «і, та, тоді» – ст. そして (*soshite*) – кан. ほんで (*honde*), сонде (*sonde*), ほて (*hote*);
- «ТОМУ» – ст. だから (*dakara*) – кан. ほやから (*hoyakara*), соякара (*soyakara*), сеякара (*seyakara*), ほやし (*hoshiya*), сояш (*soshiya*), сеясакі (*seyasakai*) тощо;
- «нудний» – ст. つまらない (*tsumaranai*) – кан. しょうもない (*shoumonai*);
- «діти» – ст. こども (*kodomo*) – кан. おこたち (*okotachi*);
- «погладшати» – ст. ふとる (*futoru*) – кан. こえる (*koeru*);
- «новий» – ст. あたらしい (*atarashii*) – кан. さら (*sara*);
- «правда» – ст. ほんとう (*hontou*) – кан. ほんま (*honma*);

- «найбільш, най- , номер 1» – ст. 一番 (*ichiban*) – кан. いっちゃん (*icchan*);
- «так, добре» – ст. いい (*ii*) – кан. ええ (*ee*);
- «бути (для живих істот)» – ст. いる (*iru*) – кан. おる (*oru*).

(nihongoresources.com)

2.2 Особливості використання дієслів.

Кансайський діалект є одним із найвідоміших діалектів Японії, тому нерідко зустрічається його репрезентація у літературі, кінематографі, аніме, манга та медіа-просторі. Через використання у жанрі «мандзай», традиційних комедійних виставах, за цим діалектом закріпилась тенденція до комічності. Персонажі, які розмовляють на кансайському, зокрема, Осацькому діалекті, часто зображені веселими та емоційно експресивними.

У цьому розділі ми розглянемо кансайський діалект на прикладі манги «あずまんが大王» (*azumanga daiyoh*) автора Кійохіко Адзума (東清彦).

- あずまんが大王 – Адзуманга Дайо

Манга випускалась з лютого 1999 по червень 2002 року, а також має свою аніме адаптацію. Адзуманга Дайо розповідає про звичайне життя старшокласниць у японській школі. Головні герої складаються зі школярок та вчителів, які переживають смішні та буденні ситуації шкільного життя. Одна із головних героїнь – Аюму Касуга (春日歩) ламає стереотипи про людей із Осаки, адже сама походить звідти, але зовсім не є «гучною», як про них кажуть. За нею закріпилось прізвисько «Осака» і вона розмовляє на кансайському діалекті, приклади якого із її реплік ми розберемо нижче.

Розглянемо особливості використання дієслів на кансайському діалекті:

Репліка звучить зі слів Касуги перед змаганнями:

«ま - まけられへん! » (Ma- makerarehen!)

«Я.. Я не можу програти!»

«まけられへん» це заперечна форма дієслова 負ける «програвати» у пасивному стані – 負けられる. Стандарний варіант звучить так: 負けられない. Саме закінчення -へん і свідчить про кансайське походження.

«あらへん» (arahen)

あらへん являє собою заперечну форму дієслова ある (aru) – «бути (неживі предмети)», аналог стандартного ない (nai). Окрім あらへん, є ще варіації цього ж самого слова, такі як: あれへん (arehen) та あらん (aran).

«びっくりせへん» (bikkuri seehen)

«Не здивує/здивуюсь».

びっくり (bikkuri) означає дивувати/сь, а сеへん/せえへん (seehen) – це кансайський варіант стандартного しない (shinai) «не робити». Окрім сеへん, також на кансайському діалекті з тим же значенням є: шііхін (shiihin), шіяへん (shiyahen) та сен (sen).

«なおっとる! » (naottoru)

«Покращується/виліковується!»

なおっとる походить від слова なおる (naoru) – «лікувати, виліковуватись». -っとる (ttoru) є кансайським варіантом -している (shite iru)/-ている (te iru), формою дієслова у теперішньому подовженому часі.

«コーヒーのんどったらー» (Koohii nondottara)

«Якщо вип'ю кави...»

У даному реченні дієслово *のんどったら* (*nondottara*) відповідає дієслову *のむ* (飲む) (*nomu*) в умовній формі *-たら* (*tara*). Кансайське слово *のんどった* (*nondotta*) відповідає стандартному *のんでいた* (*nonde ita*). *のんでいたら* (*nonde itara*), яке частіше вживається у скороченому варіанті як *のんだら* (*nondara*) і означає умову або послідовність дій: «ось якщо/коли вип'ю...». Тож, на стандартному діалекті повне речення звучатиме так: «*コーヒーのんでいたら/のんだら*» (*koohii nonde itara/nondara*).

«どーしたん? わろてるん?» (Dou shitan? Waroterun?)

«Що трапилось? Ти смієшся?»

У цьому прикладі кансайський діалект можна визначити по слову *わろてる* (*waroteru*), яке походить від слова *わらう* (笑う) (*warau*) – «сміятись, посміхатись». Форма *わろてる* (*waroteru*) відповідає подовженій дії теперішнього часу – *わらっている* (*waratte iru*) на стандартному діалекті. Частка *ん* (*n*) підкреслює зацікавленість і позначає запитання.

«しっかりしいー» (Shikkari shii)

«Тримайся/візьми себе в руки»

Ця фраза використовується у якості моральної підтримки, на стандартній японській вона звучить як «*しっかりして*» (*shikkari shite*), де від кансайського стилю «*しいー*» (*shii*) відрізняється тільки «*して*» (*shite*).

«じゃあ私がおこしたるー» (Jaa watashi ga okoshitaru)

«Добре, тоді я (піду) розбуджу»

У цьому реченні використана кансайська форма дієслова «~したる» (~shitaru), яка відповідає таким формам на стандартній японській: «~してあげる» (~shite ageru) та «~してやる» (~shite yaru), що означають «зробити щось (для когось)». У даному реченні було використане дієслово «おこす(起こす)» (okosu) – «будити» у відповідній формі. Тож, якщо переробити все речення на стандартний токійський діалект, отримаємо: «じゃあ私がおこしてあげる/おこしてやる» (Jaa watashi ga okoshite ageru/okoshite yaru).

2.3. Особливості використання іменників та прикметників

«…大阪ってマックの事ホントにマクドって言うの?» (Oosaka tte “makku” no koto honto ni “makudo” tte iu no?)

«Чи правда, що у Осаці Макдональдс («Макку») називають «Макудо»?»

«…うん、みんなホンマにマクドゆーよ» (Un, minna honma ni “makudo” yuu yo)

«Так, всі дійсно кажуть «Макудо»».

У першій репліці ми бачимо приклад токійського діалекту, такі слова як ホント – «правда» та マック – «Макдональдс». Друга репліка є прикладом кансайського, в даному випадку, осакського діалекту, де відповідно «правда» це ホンマ, а «Макдональдс» називають як マクド. Також можна побачити написання слова «говорити» хіраганою у другій репліці, що наголошує на певному читанні, характерному для кансайського регіону, адже 言う читається як [iu] або [yuu], а ゆー тільки як [yuu].

«あかん» (akan)

Кансайський вислів あかん є аналогом стандартного 駄目 (だめ) (*dame*), який означає «поганий/не можна/заборонено». Наприклад:

掃除をやらなあかん (*souji wo yarana akan*) = 掃除をやらないといけない (*souji wo yaranai to ikenai*) «Потрібно поприбирати (дослівно – не можна не прибирати)».

«ちっこいし» (*chikkoi shi*)

«Маленький»

ちっこい (*chikkoi*) є прямим відповідником стандартних слів ちいさい (小さい) (*chiisai*) та ちっちゃい (*chicchai*), які означають «малий, маленький». Також, окрім чіккоі (*chikkoi*), на кансайському діалекті є ще чінмаі (*chinmai*), яке має те ж саме значення.

«みんなよーさん食べたなあー» (*Minna yousan tabeta naa*)

«Ви добре поїли»

Розглянемо слово «よーさん» або «ようさん» (*yousan*). Воно використовується у кансайському діалекті і означає «багато», а відповідником цього слова на стандартному діалекті буде «たくさん» (*takusan*). Отже, можна переробити все речення на стандартну японську: «みんなたくさん食べたなあー» (*minna takusan tabeta naa*).

2.4. Лексико-граматичні відмінності

Репліка «なんでやねん» (*nande yanen*) належить до осакського сленгу і буквально перекладається як «чому». Часто вживається у ситуаціях задля комічного ефекту. Аналогом цієї фрази (проте вже без комічного ефекту) на стандартній

японській є фрази: *なんでだよ (nande dayo)* або *どうしてだよ (doushite dayo)*. Кансайське *や (ya)* відповідає стандартному *だ (da)*, а *ねん (nen)* є характерним для кансайського діалекту закінченням речення.

«わーええ天気やなあ» (waa ee tenki ya naa).

«Вау, яка гарна погода».

У даній репліці *ええ (ee)* є кансайським варіантом слова *いい (ii)*, яке означає «добре, так». *や (ya)* відповідає *だ (da)*, як вже писалося вище, а *なあ (naa) /な (na)* дорівнює стандартній частці *ね (ne)*. Тож, загалом стандартною японською ця фраза б звучала так: «わーいい天気だね/ですね».

«どこ行くのん?» (doko ikinon?)

«Куди йдеш?»

Ця фраза відрізняється від стандартної японської лише наявністю *ん (n)* у кінці. *のん (non)* – це кансайська версія частки *の (no)/なの (nano)*, одна з функцій яких з'являється у кінці запитань, підкреслюючи зацікавленість/шукаючи підтвердження. Версією всього виразу на стандартній японській буде: «どこ行くの?» (*doko ni iku no?*).

«…これどないして着るのん?» (Kore donai shite kiru non?)

«Навіщо це вдягати?»

У цьому реченні індикатором кансайського діалекту перш за все стає слово *どない (donai)*, яке на стандартній японській – *どう (dou)* «як, яким чином». Разом з дієсловом *する (suru)* у *て (te)* формі, *どないして (donai shite) = どうして (doushite)* «чому». Тож, стандартним варіантом цієї фрази буде: «…これどうして着るの?» (*Kore doushite kiru no?*). До того ж, існує сталий кансайський вираз «どないしたん?» (*donai*

shitan?), який відповідає стандартному виразу «どうしましたか?」 (*dou shimashita ka?*) «Що трапилось?».

«来年はなにどしやっけー?」 (*Rainen wa nanidoshi yakke?*)

«Який буде наступний рік?»

«やっけー» (*yakke*) у даному реченні є кансайським аналогом закінчення питального речення на стандартному діалекті «だっけ» (*dakke*), повна версія якого – «ですか» (*desu ka*). Стандартним це речення буде виглядати так: «来年はなにどしだっけ / ですか?」 (*rainen wa nanidoshi dakke/desu ka?*).

«ちゃうねん» (*Chaunen*)

«Ні, це не так/по-іншому»

«ちゃうねん» (*chaunen*) це приклад кансайського, зокрема осакського діалекту. Відповідною йому фразою на стандартному діалекті буде «ちがう(違う)んだよ» (*chigaun da yo*), де «ちゃう» (*chau*) – це «ちがう» (*chigau*), а «ねん» (*nen*) може мати низку значень, таких як: «よ (*yo*)、 のよ (*no yo*)、 のだ (*no da*)、 んだ (*nda*)、 のか (*no ka*)、 のですか (*no desuka*)». Фразою із протилежним значенням буде слугувати:

«souya nen» (*Souya nen*)

«Це так/правда»

У вищенаведеній фразі так само, «sou» (*sou*) залишається незмінним із додаванням характерного кансайського закінчення. Стандартною японською вона звучатиме так: «sou dayone/sou dayo» (*sou dayone/sou dayo*).

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі ми розглянули основні фонетичні, граматичні та лексичні характеристики кансайського діалекту, які відрізняють його від стандартної японської мови. Кансайський діалект має свою особливу вимову, інтонацію та свої унікальні варіації слів, завдяки яким його часто характеризують як більш «емоційний та експресивний» діалект, а також використовують у гумористичних сценаріях.

В якості матеріалу для дослідження було використано популярну в Японії та закордоном мангу «あずまんが大王» (*azumanga daiyoh*). Під час даного дослідження ми провели аналіз реплік та визначили, які саме з них належать до кансайського діалекту, шляхом аналізу та порівняння.

В другій частині розділу було наведено приклади кансайський фраз, слів та речень з ними, а також пояснено значення, граматику та підібрано відповідники із стандартної японської мови.

ВИСНОВКИ

Мета даної курсової роботи полягала в тому, щоб визначити та охарактеризувати кансайський діалект в сучасній японській мові, його підвиди та порівняти особливості лексичного складу кансайського діалекту зі стандартним діалектом японської мови. Завдяки проведеному дослідженню, ми отримали такі висновки:

- В теоретичній частині курсової роботи насамперед було наведено визначення поняття діалекту, а також розрізнено види діалектів. Основними видами діалекту є територіальний та соціальний, які формуються відповідно залежно від місцевості, історичного тла та від соціальних ролей, які об'єднують певні групи людей.

Також було визначено різницю між загальнонародною, літературною та діалектною мовою в загальному контексті, а також в контексті японської мови. Загальнонародна японська мова незалежно від регіону та префектури включає в себе всі спільні риси японської мови. В той час як у якості стандартної японської мови використовується токійський діалект, хоча «стандартність» японської мови не є офіційно затвердженою.

У першому розділі було наведено коротку загальну класифікацію японських діалектів та, власне, класифікацію кансайського діалекту. Ми приділили увагу регіону розташування даного діалекту та описали його основні підвиди, визначили їх локалізацію та коротко охарактеризували їх лінгвістичні особливості.

- В практичній частині курсової роботи ми розібрали основні особливості кансайського діалекту у фонетичному, граматичному та лексичному аспекті:

Фонетичні особливості кансайського діалекту полягають у більш чіткому, продовженому вимовленню голосних звуків. Наприклад, у односкладових словах відбувається подовження голосних, і навпаки, приголосні вимовляються слабкіше. Відрізняються за використанням частки: інтонаційна підсилювальна частка \downarrow (yo), у

кансайському діалекті відповідає часткам わ (*wa*), わい (*wai*), で (*de*), がな (*gana*). Частка ね (*ne*), яка у більшості випадків використовується як запит на підтвердження, відповідає часткам な (*na*), のう (*nou*).

У кансайському діалекті дієслова минулого часу в більшості випадків збігаються зі стандартною японською мовою, проте є й ті, що підпорядковуються закономірностям. Наприклад, якщо дієслово закінчується на звук [a]+う, тоді минула форма буде закінчуватись на звук [o]+うた. При утворенні форми て у дієсловах міняється основа слова, наприклад: стандартний варіант 買って (*katte*) на кансайському діалекті буде звучати як 買って (*koute*). Дієслово-зв'язка です (*desu*), а саме її розмовна форма だ (*da*) перетворюється на や (*ya*).

У лексичному аспекті багато відмінних за звучанням та написанням слів, наприклад «погладшати» – ст. ふとる (*futoru*) – кан. こえる (*koeru*);

Проаналізувавши інформацію, ми визначили основні закономірності формування слів та речень притаманних кансайському діалекту.

В Японії та за її межами кансайський діалект набув репутації більш «експресивного» варіанту мови, підтвердження чого можна часто побачити у творчості японців із давніх часів, такій як комедійні вистави «Мандзай» та сучасні аніме, манга, кінофільми та література.

Для практичного дослідження кансайського діалекту була досліджена манга японського автора Кійохіко Адзума (東清彦) – «あずまんが大王» (*azumanga daiyoh*). Ми використали фрази кансайського, переважно осакського діалекту для визначення притаманних цьому діалекту характеристик та порівняли його зі стандартним діалектом. До кожної фрази кансайського діалекту було підібрано фразу на токійському діалекті, яка б мала те ж саме або найбільш приближене до оригінального значення.

Ми дійшли висновку, що японська мова має величезне різноманіття діалектів та говірок, застарілих і також тих, що досі використовуються і передаються із покоління в покоління. Кожний із них має свої унікальні особливості, що відображають історію, місцевість, менталітет та характер мешканців та уособлює їх від усіх інших. Дослідження діалектів допомагає зберегти та поширити інформацію про цю історичну та культурну мовну спадщину Японії.

要約

この論文は、日本語の関西弁の研究と、日本語の標準語との違いを区別することにより特化している。研究の対象は関西弁と標準語の語彙構成の違い。この論文の目的は、現代日本語における関西弁とその種類を定義と特徴づけ、関西弁の語彙構成の特徴を日本語の標準語と比較することだ。

論文の構造は2章で構成されている。第1章では、関西弁とその第1章では、関西弁とその普及状況、種類とその特徴について考察した。第2章では、関西弁の実践的な学習として、日本の作家東清彦の漫画『あずまんが大王』を利用した。大阪弁を中心とした関西弁の文節を取り上げ、方言本来の特徴を定義し、標準語と比較した。

関西弁の音声的特徴は、母音が明瞭で長く発音されることにあるという結論に達した。助詞の使い方に違いがある。たとえば、東京方言の助詞「ね」は助詞「な」「のう」に相当するなど。動詞の成り立ちには違いがある。2つの方言の間には語彙上の顕著な違いも見えることができる。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бевзенко С.П. (1980). *Діалектологія*. – Київ, Головне видавництво видавничого об'єднання «Вища школа»

Волков А. (2001). *Лексикон загального та порівняльного літературознавства*. – Чернівці : Золоті литаври – С. 150.

Звонська Л. Л., Корольова Н. В., Лазер-Паньків О. В. та ін. ; за ред. Звонської Л. Л. (2017). *Енциклопедичний словник класичних мов*. – 2-ге вид. випр. і допов. – К. : ВПЦ «Київський університет». – С. 161.

Український мовно-інформаційний фонд НАН України (2015 – 2024). *Словник української мови*. Томи 1-14. Відновлено з <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=22490&page=768>

Утвенко В. В. (2017). *Етнологія: навчальний посібник*. – К. : ДП "Вид. дім «Персонал», 2017

Elisabeth de Boer (2020). *The classification of the Japonic languages*. - The Oxford Guide To the Transeurasian Languages.

Geisha Kyoto Society: Language of Kyoto. Retrieved from <https://geishakai.pl/2020/11/language-of-kyoto>

Kurashi-no City&Field. 独特の韻を踏む、神戸弁一覧！特徴的な語尾・イントネーションや標準語の意味も紹介！ Retrieved from <https://kurashi-no.jp/I0046872#head-3896c78b302b2f2aaf61cb47725961c7>

Kansaiben (関西弁) and Oosakaben (大阪弁) word list. Retrieved from <http://www.nihongoresources.com/language/dialects/kansaiben/wordlist.html>

Mitsuo Okumura (1968). *Kansaiben no chiriteki han'i* (関西弁の地理的範囲). Gengo seikatsu (言語生活) 202 number. Tokyo: Chikuma Shobo.

Omusubi: Japan's Regional Diversity, retrieved January 23, 2007

【奈良弁と関西弁違うの？】 ちょっと個性的でかわいい方言ご紹介！

Retrieved from <https://www.chinmasa.com/blog/entry-281695/>

岡本雅享「言語不通の列島から単一言語発言への軌跡」 - 福岡県立大学人間社会学部紀要第17巻第2号 2021年7月13日閲覧。

関西弁. Retrieved from <http://www.kansaiben.com/>

東清彦(1999—2002). あずまんが大王(巻1-4). - 日本、株式会社メディアワークス